

14.2.2011

Oxford Intercon Finland Oy
Iltatie 11 A 1
00210 Espoo

KEMIJÄRVEN TUULIPUISTOHANKKEIDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA

Hanke	Kemijärven tuulipuistohankkeet	
Hankkeesta vastaava	Oxford Intercon Finland Oy Iltatie 11 A 1 00210 Espoo	
YVA-konsultti	Yhteyshenkilöt:	Markku Tarkiainen ja Hadley Barrett
	sähköpostiosoite:	etunimi.sukunimi@OxfordSustainable.com
	WSP Environmental Oy Kiviharjunlenkki 1 D 90220 Oulu	
	Yhteyshenkilö:	Mikko Muoniovaara
	sähköpostiosoite:	etunimi.sukunimi@WSPGroup.fi
Yhteysviranomainen	Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus PL 8060 (Hallituskatu 5 C) 96101 Rovaniemi	
	Yhteyshenkilö:	Pekka Herva
	sähköpostiosoite:	etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hanke ja esitetyt vaihtoehdot

Oxford Intercon Finland Oy suunnittelee viiden tuulipuiston rakentamista Kemijärven kaupungin alueella sijaitseville Iso Severivaaran, Kuusivaara – Mömmövaaran, Kangaslamminvaaran, Untamovaaran ja Tunturipalon hankealueille. Suunnitellut tuulipuistot tulisivat sijoittumaan Kemijärven keskustan lounais-, kaakkois-, itä- ja koillispuolisille

tunturialueille. Kauimmaisten tuulipuistojen välinen etäisyys tulisi olemaan 50 – 60 km.

Tuulipuistojen kokonaisteho olisi 117–153 MW. Alueille sijoitettaisiin vaihtoehdosta riippuen 39 – 51 voimalaa. Tuulivoimaloiden napakorkeus ja roottorin halkaisija tulisivat olemaan noin 100 metriä. Nimellisteholtaan voimalat olisivat noin 3 MW:n voimaloita. Voimaloiden etäisyys toisistaan olisi vähintään 500 m. Tuulipuistot sijoittuvat 225 – 340 m mpy:lle. Tuuliolosuhteet ovat kohtuullisen hyvät ja teknis-taloudelliset näkökohdat tukevat rakentamista.

Tuulipuistojen liittämiseksi valtakunnan sähköverkkoon joudutaan puistoalueiden ja olemassa olevan verkon välille rakentamaan uutta 20 kV keskijännitelinjaa tai 110 kV:n voimajohtoon. Keskijännitelinja voidaan liittää vain muuntoaseman (sähköaseman) kautta voimajohtoon.

Tuulipuisto koostuu tuulivoimalaitoksista perustuksineen, niitä yhdistävistä maakaapeleista, sähköverkkoon liittymiseen tarvittavasta sähköasemasta, kytkinkentästä ja ilmajohdosta sekä tuulivoimalaitoksia yhdistävistä teistä. Tuulivoimalan pääkomponentit ovat 3-lapainen roottori, halkaisija noin 100 metriä, konehuone ja torni, joka on korkeudeltaan noin 100 metriä.

Tuulipuistot sijoittuisivat pääsääntöisesti Kemijärven yhteismetsän alueelle. Itä-Lapin maakuntakaavassa suunnitellut puistoalueet on merkitty maa- ja metsätalousalueeksi. Tuulipuistojen alueelle laaditaan myös hankeyleiskaava.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä (YVA-menettely) pyritään löytämään keinoja mahdollisten haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi sekä tuulipuistojen rakentamisen että käytön aikana. Tavoite on lisätä kansalaisten ja sidosryhmien tiedonsaantia hankkeesta.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma tarvittavista vaihtoehtoista, selvityksistä sekä arviointimenettelyn järjestämisestä. Arvioinnin tuloksista laaditaan ympäristövaikutusten arviointiselostus.

VAIHTOEHDOT

Tarkasteltavana on kaksi hankevaihtoehtoa sekä ns. 0-vaihtoehto.

Vaihtoehto VE 0: Hanketta ei toteuteta. Alueet säilyvät muuttumattomina.

Vaihtoehto VE 1: Kaikille viidelle alueelle rakennetaan tuulipuisto, yhteensä 39 tuulivoimalaa. Tuulivoimaloiden teho tulee olemaan 117 MW.

Iso Severivaara	3 tuulivoimalaa
Kuusivaara – Mömmövaara	8 tuulivoimalaa
Kangaslamminvaara	13 tuulivoimalaa
Untamovaara	9 tuulivoimalaa
Tunturipalo	6 tuulivoimalaa

Vaihtoehto VE 2: Kaikille viidelle tuulipuistoalueelle rakennetaan tuulipuisto, yhteensä 51 tuulivoimalaa. Tuulivoimaloiden yhteenlaskettu teho tulee olemaan 153 MW.

Iso Severivaara	3 tuulivoimalaa
Kuusivaara – Mömmövaara	9 tuulivoimalaa
Kangaslamminvaara	17 tuulivoimalaa
Untamovaara	12 tuulivoimalaa
Tunturipalo	10 tuulivoimalaa

Tässä YVA-ohjelmassa käsitellään myös sähkönsiirtoa tuulipuistoista alueelliseen sähköverkkoon. Alustavien suunnitelmien mukaan uutta 110 kV:n voimajohtoa joudutaan rakentamaan 15 - 21 kilometriä ja uusia sähköasemia (muuntoasemia) viisi kappaletta.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Oxford Intercon Finland Oy on toimittanut 10.12.2010 Kemijärven tuulipuistohankkeiden ympäristövaikutusten arviointiohjelman Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus on asetettu nähtäville Kemijärven kaupungissa Palvelupiste Sortteerissa ja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa 14.12.2010 alkaen koko arviointimenettelyn ajaksi. Arviointiohjelmaa koskeva kuulutus on julkaistu Lapin Kansa -nimisessä lehdessä 14.12.2010. Virallinen nähtävilläoloaika oli 14.12.2010 - 14.1.2011, mutta 21.1.2011 mennessä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen toimitetut lausunnot ja mielipiteet otettiin huomioon ELY-keskuksen lupaaman jatkoajan mukaisesti.

Arviointiohjelmaan on voinut tutustua myös Kemijärven kaupunginkirjastossa sekä internetissä www.ely-keskus.fi/lappi hakupolkuna Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat YVA-hankkeet > Energian tuontanto > Kemijärven tuulipuistot.

Lapin ELY-keskus on pyytänyt lausuntoa arviointiohjelmasta seuraavilta: Kemijärven kaupunki, Lapin liitto, Lapin aluehallintovirasto, Metsähallitus Lapin luontopalvelut, PVO-Alueverkot Oy, Koillis-Lapin Sähkö Oy, Fingrid Oyj, Museovirasto, Lapin maakuntamuseo, Liikenteen turvallisuusvirasto, Ilmavoimien Esikunta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Lapin luonnonsuojelupiiri, Lapin

lintutieteellinen yhdistys ry., Kemijärven riistanhoitoyhdistys, Joutsijärven kyläyhdistys, Luusuan kyläseura ry., Ryti-Lehtolan kyläseura ry., Oinas - Kalkiainen kyläyhdistys, Vuostimon kyläyhdistys, Räisälän kyläyhdistys, Suomu – Vuoman Erä, Pyhä-Kallion paliskunta, Hirvasniemen paliskunta, Sallan paliskunta, Timisjärven paliskunta, Paliskuntain Yhdistys ry., Kemijärven yhteismetsän osakaskunta, Sallan kunta, Pelkosenniemen kunta, Posion kunta ja Rovaniemen kaupunki.

YLEISÖTILAISUUS Hankkeesta on järjestetty yleisötilaisuus Kemijärvellä 16.12.2010. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin kuulutuksessa.

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta on saapunut lausuntoja ja mielipiteitä yhteensä 30 kappaletta. Seuraavassa ovat lausunnot ja mielipiteet tai niiden tiivistelmät.

Kemijärven kaupunki Kaupunginhallitus toteaa lausuntonaan seuraavaa:

- arviointiselostuksessa tulee tuoda esille ko. hankkeiden vaikutus työllisyyteen koko ko. hankkeiden vaikutusten ajalta
- selostuksessa tulee ilmetä toimenpiteet ja niiden vaikutukset myös lopettamisen osalta
- arviointiselostuksessa tulee tuoda esille hankkeiden vaikutukset verotuloihin, mm. kiinteistövero, yhteisövero ym. vastaavat
- selostuksessa tulee esittää havainnekuvia hankkeiden vaikutuksesta kaukomaisemaan, myös maisemavaikutus järvimatkailuun
- mahdollisissa kuva- ja karttasovitteissa sekä havainnekuville tulee ilmetä kaikki tie-, ojitus-, kaapeli- ja huoltoaluesuunnitelmat.

Kemijärven kaupunginhallitus esittää lausuntonaan, ettei sillä muutoin ole lisättävää arviointiohjelmaan.

Lapin aluehallintovirasto, peruspalvelut, oikeusturva ja luvat –vastuualue

Kohdassa 5.7 Tutkimuslupa todetaan, että vähintään 110 kV:n voimajohtoreitin maastotutkimuksiin tarvitaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston myöntämä lupa. Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 84 §:n mukaan luvan tutkimuksen suorittamiseen antaa se aluehallintovirasto, jonka toimialueella sijaitsevaa omaisuutta tutkimus koskee. Kyseisessä tapauksessa toimivaltainen viranomainen on Lapin aluehallintovirasto.

Arviointiselostuksessa tulee esittää havainnekuvat voimalaitosten vaikutuksesta maisemaan sekä laitoksista aiheutuvan melun leviämisestä.

Muilta osin Lapin aluehallintovirastolla ei ole huomauttamista arviointiohjelmasta.

Lapin liitto Kemijärvellä suunnitteilla olevat tuulipuistohankkeet sijoittuvat Itä-Lapin maakuntakaavan alueelle. Hanke käsittää tuulivoimaloiden

rakentamisen viidelle eri alueelle ja vaihtoehdosta riippuen voimaloita tulisi 39-51 kpl. Alueet sijoittuvat maakuntakaavassa maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M 4514), jolla osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloustalouteen tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin käyttötarkoituksiin. Itä-Lapin maakuntakaavassa ei ole käsitelty tuulivoimarakentamista.

Maakuntakaavatilanne on esitetty raportin kpl:ssa 8.1. Seuraavassa täydennysesityksiä ko. kappaleeseen;

- Iso Severivaaran kohdalle tulee lisätä Luusuan kylä, joka on merkitty keskuskyläksi (at 423)
- Kuusivaara-Mömmövaaran kohdalle tulee lisätä sähkölinja, kulkee alueen eteläpuolelta

Tavoitteena on, että Itä-Lapin maakuntakaavan päivitys aloitetaan vuoden 2012 loppupuolella.

Lapin liitossa on laadittavana ”Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvitys”. Selvityksen tavoitteena on kartoittaa Lapin eteläisistä osista (Länsi-Lapin maakuntakaava-alue sekä Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava-alue) kohteita, jotka parhaiten soveltuvat tuulivoimatuotannolle sekä täsmentää vireillä olevien merituulipuistohankkeiden YVA-selvitysten pohjalta Lapin merialueille osoitettujen tv-aluevarausten rajauksia. Selvitys tulee toimimaan pohjana maakuntakaavoitukselle ja muulle maankäytön suunnittelulle. Selvitys laaditaan maakuntakaavatasoa vastaavaksi. Selvityksellä ei ole tarkoitus poistaa hankekohtaista tarkempien selvitysten tarvetta eikä kaavoitukseen kiinteästi kuuluvaa vuorovaikutus- ja osallistumismenettelyä. Tavoitteena on, että selvitys on valmis elokuussa 2011.

Lapin liiton virasto pitää arviointiohjelmaa pääosin riittävänä. Seuraavassa on esitetty muutamia asioita, jotka tulisi huomioida selostusvaiheessa.

Arviointiohjelmassa on esitetty 0-vaihtoehdon lisäksi kaksi eri hankevaihtoehtoa. Vaihtoehdoissa on esitetty alustavat turbiinien sijoittamispaikat. Vaihtoehtoisten turbiinien sijoituspaikkojen esittämistä samalla tai rinnakkaisilla kartoilla tulisi harkita, jotta vaihtoehtoja olisi helpompi verrata keskenään.

Vireillä oleva yleiskaavaprosessi pitäisi nostaa paremmin esille jo johdanto-osassa. Myös YVA- ja yleiskaavaprosessien tarkempi yhteensovittaminen ja tehtävänjako tulisi esittää. Arviointiohjelmassa on otettu huomioon valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden osalta tuulivoimaa ja yhteys- ja energiaverkostoa koskevat kohdat. VAT:ssa on myös muita tavoitteita, jotka koskevat ko. alueelle suunniteltavaa tuulivoimarakentamista.

Vaikutuksia kaukomaisemaan tulisi arvioida myös sähkönsiirtolinjojen ja teiden osalta. Linjat ja tiet vaarojen rinteillä näkyvät myös kaukomaisemassa. Rakentaminen jyrkkään maastoon

Kemijärven tuulipuistohankkeita on kokonaisuutena pidettävä ainakin seudullisesti merkittävänä, ja siten niiden osoittaminen maakuntakaavatasolla olisi lähtökohtaisesti tarpeen. Hankkeen suhdetta Itä-Lapin maakuntakaavaan tulee selvittää yleiskaavatyön yhteydessä. Sen vuoksi Kemijärven kaupungin tulisi järjestää asiasta neuvottelu maakuntakaavan vahvistavan viranomaisen eli ympäristöministeriön sekä Lapin liiton ja Lapin ELY-keskuksen alueidenkäyttöyksikön kesken.

Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Arviointiohjelma on laadittu melko suppeasti kuvaten arvioinnissa käytettäviä menetelmiä ja aineistoja. Se käsittää kuitenkin Metsähallituksen näkemyksen mukaan kaikki lain edellyttämät asiakohdat. Metsähallitus haluaa korostaa erityisesti maisemavaikutusten arviointia, että se tehtäisiin nykyisin parhaita käytettävissä olevia menetelmiä soveltaen ja kohteet kuvattaisiin riittävän konkreettisesti ja havainnollisesti. Myöskin paikallisen väestön osallistumiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Museovirasto

Museovirasto antaa seuraavan lausuntonsa sekä rakennetun että arkeologisen kulttuuriympäristön osalta. Virasto on sopinut Lapin maakuntamuseon kanssa lausuvansa Kemijärven tuulipuistohankkeen YVA-ohjelmasta myös arkeologisen kulttuuriperinnön osalta maakuntamuseon toimialueella, jossa maakuntamuseo on Museoviraston kanssa solmitun sopimuksen mukaisesti pääsääntöisesti lausunnonantaja arkeologian osalta.

Arkeologinen kulttuuriympäristö

Tuulipuistohankkeen vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön arvioitaessa YVA-ohjelman lähtökohdaksi on todettu Museoviraston ylläpitämä muinaisjäännosrekisteri. Vain Kangaslamminvaaran tuulipuiston vaikutusalueelta tunnetaan toistaiseksi muinaisjäännoskohteita, joista kolme mainitaan myös YVA-ohjelmassa (luku 9.9). Sitten Lapin maakuntamuseon tarkastuksessa 2010 on tältä alueelta paikannettu neljäskin muinaisjäännoskohde (Kummunvaara, muinaisjäännosrekisterin tunnus 1000017025).

Tietomme kulttuuriympäristön arkeologisista kohteista perustuu lähdeaineistoon, jota useimmissa maankäytön hankkeissa voi luonnehtia tausta-aineistoksi. Myös Kemijärven tuulipuistohankkeella voi olla vaikutuksia kohteisiin, joita selvitysten puuttuessa ei ole toistaiseksi paikannettu alueelta. Tässä vaiheessa voidaan arvioida, että Kemijärven tuulipuiston mahdolliset vaikutukset arkeologisiin kohteisiin kohdistuvat ensisijaisesti itse tuulivoimalarakenteiden ulkopuolisille alueille. Näitä ovat hankkeen edellyttämät uudistiet tai tienparantaminen sekä sähkönsiirtolinjojen ja sähköasemien alueet. Alueellisesti arvioiden vaikutuksia voi ennakoida olevan erityisesti Kangaslamminvaaran

ennestään tunnettuihin kohteisiin, jotka sijoittuvat olemassa olevien tieyhteyksien varrelle. Ainakin Untamovaaran sekä Tunturipalon suunnittelualueet sijoittuvat osin muinaisjäännösten esiintymisen kannalta herkille alueille. Myös Kangaslamminvaaran alueella voi olla ennestään tuntemattomia muinaisjäännöskohteita huolimatta maakuntamuseon tekemästä alustavasta maastotarkastuksesta tälle alueelle. Loput kaksi tuulipuiston sijoitusaluetta eivät näkemyksemme mukaan ole alueita, joilla muinaisjäännöskohteiden sijainti olisi kovin todennäköistä.

Vasta hankkeen rakennussuunnitelmien tarkentuessa tiestön ym. rakentamisen osalta on mahdollista arvioida maastoinventointia edellyttävät alueet hankkeen vaikutusten arvioimiseksi arkeologiseen kulttuuriperintöön ja sen suojelun tai tutkimusten toteuttamiseksi. Lapin maakuntamuseo on ilmoittanut jatkavansa arkeologisia tarkastuksia tuulipuistohankkeen alueella arvioimillaan kriittisillä alueilla vuoden 2011 kenttäkaudella.

Edellä mainitun perusteella Museovirasto katsoo, että hankealueella olevat selvitystarpeet arkeologisen kulttuuriperinnön osalta tulee tuoda ohjelmassa esitettyä paremmin esiin hankkeen YVA-prosessin jatkovaiheessa. Viime kädessä vaikutukset muinaisjäännöksiin tulee arvioida ja selvittää hankkeen tarkempien rakennussuunnitelmien yhteydessä.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta tulee arviointiohjelmaa täydentää alueiden käytön suunnittelun lähtökohtien (s. 47, Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet) sekä käytettävien lähtötietojen osalta (s. 86, Muinais- ja kulttuurikohteet). Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen (30.11.2000, tarkistus 13.11.2008) erityistavoitteiden mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Päätöksen tarkoittama säilyttämisvelvoite edellyttää, että viranomaisen laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueiden käytön suunnittelun lähtökohtina. Rakennetun kulttuuriympäristön osalta tällainen inventointi on Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Museovirasto 2009 (www.rky.fi). Valtakunnallisesti merkittävien maisemaalueiden osalta alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittama inventointi on Valtakunnallisesti arvokkaat maisemaalueet, Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992.

YVA-ohjelmassa on tuotu esiin tuulipuistohankkeiden maisemavaikutusten alueella (20 km hankealueesta) sijaitsevat rakennetut kulttuuriympäristöt Puikkolan taloryhmä, Jousijärven Salpalinja sekä Kemijoen jokivarsiasutus ja kirkkomaisemat. Kulttuuriympäristövaikutuksia arvioitaessa tulee huomioda, että RKY 2009 kohde Kemijoen jokivarsiasutus ja kirkkomaisemat (ID 2138) sisältää useampia aluekohteita hankealueella; Juujärven kylä, Kemijärven kirkko ja Oinas-Tapionniemi sekä Pelkosenniemen kunnan alueella Kiemunkivaara. Juujärven kylä on myös valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Arviointiohjelman taulukkoa 12 (Maisemavaikutusten

kohdealueet, s. 91) on täydennettävä näiltä osin. Arviointiohjelmaa tulee täydentää maisemavaikutusten kohdealueiden osalta (s.91) huomioiden valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristökohteiden lisäksi myös maakuntakaavassa esiin tuodut seudullisesti merkittävät kulttuuriympäristöt.

Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, ilmailu

Yleisenä huomiona Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi pitää tärkeänä sitä, että tuulivoimarakentamisen mahdolliset vaikutukset lentoliikenteen turvallisuudelle ja sujuvuudelle sekä tuulivoimaloiden vaikutukset mm. ilmalvontatutkiiin selvitetään suunnittelutyön aikana ja otetaan toteutuksessa huomioon.

Mahdollisille lentoesteille on haettava ilmailulain 1194/2009 165 §:n mukainen lentoestelupa. Jollei lentoturvallisuus vaarannu ja ilmaliikenteen sujuvuus häiriinny, Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa luvan esteen asettamiseen. Esteet on merkittävä ja valaistava lentoestevaloin luvan ehtojen mukaisesti.

Esteen asettajan tulee varmistaa lentoestelupamenettelyn mukaisesti, ettei lentoturvallisuudelle tai ilmaliikenteen sujuvuudelle aiheudu haittaa eikä vaaraa.

Paliskuntain Yhdistys

Kemijärven tuulipuistohanke on kokoluokassaan keskisuuri. Hanke tulisi sijoittamaan pääosin Hirvasniemen paliskunnan alueella, ainoastaan Iso Severivaaran alue kuuluu Pyhä-Kallion paliskunnalle. Hanke muodostuisi viidestä erillisestä tuulivoima-alueesta. Rakennettavia tuulivoimaloita olisi vaihtoehtoisista riippuen 39-51 kpl. Alueen paliskunnat eivät ilmoitustensa perusteella vastusta ko. hanketta.

Paliskuntain Yhdistys toteaa YVA-arviointiohjelman porotalouden osalta varsin suppeaksi (kpl 9.13, s.93). Paliskuntain Yhdistys ei pidä hyvänä ja luotettavana ohjelman tapaa kerätä tietoa paliskunnista haastatteluin. Porotalous on alueella yksi vanhimmista toimijoista, joten sen asemaa ei ole syytä aliarvioida. Paliskuntain Yhdistys haluaa arviointiohjelmaa tarkistettavan siten että siinä luodaan toimiva neuvottelujärjestelmä porotalouden ja hankkeen toteuttajien välille, mukaan lukien myös energian tuotantovaihe. Neuvottelujärjestelmän avulla voidaan luoda sopimus pohja vahinkojen korvaamiseksi ja vähentämiseksi. Paliskuntain Yhdistys on valmis osallistumaan neuvottelujärjestelmän luomiseen ja kehittämiseen myös jatkossa.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Hankealueiden läheisyydessä sijaitsee järviä ja lampia sekä muutama joki. Luokiteltuja pohjavesialueita ei ole välittömässä läheisyydessä. Tuulivoimalapuistoilla ei olisi juuri vaikutusta alueen kalakantoihin ja kalastukseen, joten Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ei korosta näiden asioiden selvittämistä arviointimenettelyn yhteydessä. Tutkimuslaitoksen tekemän riistakantojen seurannan mukaan (riistakolmiolaskennat) Kemijärvellä tavataan yleisesti nisäkkäitä, kuten

metsäjäniksiä, orava, kettuja, näätiä, kärppiä, sauikkoja ja hirviä. Suurpedoista tavataan satunnaisesti lähinnä vain karhuja. Kesällä 2010 hankealueilla on jo selvitetty pesimälinnustoa, joka on alueelle tyypillistä. Pesivinä tai muuten alueilla tavataan myös riistalintuja, kuten teeriä, metsoa ja pyytä. Metsästys onkin merkittävässä asemassa Kemijärvellä. Suunnitelluista tuulipuistoista neljä sijoittuu Kemijärven yhteismetsän hirvimetsästysalueille.

Tuulipuistojen rakentamisen aikaiset ja pysyvät luontovaikutukset kohdistuvat lähinnä lajistoon häiriövaikutuksena. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos pitääkin tärkeänä, että arviointityössä tarkastellaan näitä vaikutuksia rakentamisalueen ja sen lähialueen pesimälinnustolle sekä lisääntyneen liikenteen ja liikkumisen mahdollisesti aiheuttamia vaikutuksia myös riistalajeille. Lisäksi pitäisi selvittää lähimmät kotkareviirit ja muuttolinnuston, kuten joutsenten, hanhien ja piekanan muuttohuipun aikaan toukokuun alkupuolella käyttämät reitit ja törmäysriskit tuulipuistoalueiden ja mahdollisesti rakennettavien voimalinjojen läheisyydessä. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos pitää tärkeänä, että riistalajit ja mahdolliset vaikutukset alueen riistatalouteen ja metsästykseseen huomioidaan suunniteltua paremmin näissä selvityksissä yhteistyössä riistanhoitoyhdistysten ja metsästysseurojen kanssa. Arviointiohjelman mukaan metsästysseuroilta selvitetään vain merkittävimmät metsästysalueet ja lajit (saaliit). Näiden tietojen perusteella arvioidaan metsästykselle aiheutuvia haittoja. Erikseen tullaan arvioimaan rakentamisen ja toiminnan vaikutuksia. Miten ja kuinka laajasti selvitykset tehtäisiin, ei selviä arviointiohjelmasta.

Kasvimaantieteellisesti Kemijärvi kuuluu pohjoisboreaaliseen vyöhykkeeseen. Variksenmarja-puolukkatyyppin mäntyvaltaiset metsät ovat alueelle tyypillisiä. Itä- ja pohjoisosissa on yleisesti myös paksusammaltyyppin harvapuusia kuusikoita. Monet suunnitelluista tuulipuistoalueista on jo osin hakattu. Suunnittelualueella toimivat

Hirvasniemen, Pyhäkallion, Sallan ja Timisjärven paliskunnat, joidensuurimmat sallitut eloporomäärät ovat vastaavasti 2300, 6500, 5300 ja 1900.

Poronmistajia on alueella yli 400. Poronhoitoon liittyy useita poroaitauksia ja erotuspaikkoja, ja ainakin yksi aita sijaitsee suunnitellun Kangaslamminvaaran tuulipuistoalueella, Kummuvaaran ja Outavaaran välisellä alueella. Porotalous työllistää Kemijärven alueella teurastamoita ja myös matkailuyrityksiä. Tuulipuistojen mahdollisia vaikutuksia esimerkiksi matkailuelinkeinoon arvioitaisiin tarvittaessa kyselyjen avulla.

Arvioitaessa tuulipuistojen vaikutuksia alueen poronhoitoon ja poroihin kerätään arviointiohjelmassa perustietoja alueella laiduntavien porojen lukumääristä, laidunpaikoista (lähinnä talven jäkälä- ja luppolaitumista) ja niiden käytöstä eri vuodenaikoina sekä erotuspaikoista. Näiden tietojen perusteella arvioidaan poronhoidolle mahdollisesti aiheutuvia haittoja, lähinnä vain suppeat laidunalueiden menetykset. Tiedot kerätään arviointiohjelmassa vain haastatteleamalla poroisäntiä.

Koska Kemijärven alueelle suunnitellaan jo viittä tuulipuistoa ja enimmillään 51 tuulivoimalaa, joilla olisi mahdollisia vaikutuksia myös neljän alueen paliskunnan poronhoitoon, pitää Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos nyt suunniteltuja arviointeja vähäisinä ja suppeina. Vaikka paliskunnat ovatkin alustavissa keskusteluissa ilmoittaneet, että eivät vastusta hankkeita, kunhan vain mahdolliset haitat sovitaan, pitäisi jo arviointiohjelmassa tehdä laaja selvitys suunnittelualueen paliskuntien poronhoidosta ja tuulipuistoista. Selvityksessä pitäisi kiinnittää erityistä huomiota paliskuntien laitumiin ja niiden kuntoon, lisäruokinnan määrään ja poronhoitotapoihin sekä porojen laidunten käyttöön eri vuodenaikoina myös rakennettavilla vaaroilla. Mahdolliset rakentamisaikaiset ja pysyvät muutokset poronhoitotöissä, porojen vaelluksissa ja kokoamisissa pitäisi selvittää. Pitäisi selvittää tarkemmin myös poronhoidolle aiheutuvat haitat ja korvaukset yhteistyössä paliskuntien kanssa. Koska tuulimyllyjä ja -puistoja on rakennettu Suomea enemmän Norjassa ja Ruotsissa, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos pitää tärkeää, että myös ulkomaisten tutkimusten tulokset huomioidaan arviointiohjelmassa.

Yhteenvedona Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos toteaa Kemijärven tuulipuistohankkeiden ympäristövaikutusten arviointiohjelman yleensä laaditun asiallisesti. Laitos korostaa kuitenkin laajempien selvitysten merkitystä ja tarkempaa riistalajien ja riistatalouden huomioimista jo arviointiohjelmassa. Porotalouden selvitysten osalta Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos pitää tärkeänä perusteellisen selvityksen tekemistä ja myös ulkomaisten tutkimusten ja tietojen hyödyntämistä arviointiohjelmassa. Arviointia varten ei ole perustettu seurantaryhmää, kuten monissa aikaisemmissa hankkeissa on tehty. Seurantaryhmissä on ollut mukana myös porotalouden edustus.

Ilmavoimien Esikunta

Yleisesti tiedetään tuulivoimaloiden aiheuttavan häiriöitä ilmavalvontatutkille. Tällä saattaa olla vaikutusta maanpuolustuksen tarpeisiin erityisesti ilmavalvonnan osalta. Lähtökohtana on, että vaikutukset ilmavalvontatutkiin tulee olla selvitetty ja vaikutukset ovat sellaisia, ettei ilmavalvontatutkien valvontakyky oleellisesti heikkene tai tuulivoimaloista aiheutuvat vaikutukset voidaan ottaa huomioon ilmavalvontakyvynheikentymättä.

Puolustusvoimien lakisääteisen aluevalvontatehtävän toteuttamisen kannalta on keskeistä, ettei hankkeita toteuteta, mikäli niillä voidaan todeta olevan oleellista haittaa ilmavalvonnalle. Kemijärven tuulivoimapuistohankkeiden aiheuttamia mahdollisia haitallisia vaikutuksia voidaan arvioida tutkimuksen ja asiantuntija-arvioiden avulla. Puolustusvoimien näkemyksen mukaan rakennuslupa hankkeille voidaan myöntää vasta kun on tarkemmin puolustusvoimien hyväksymällä tavalla selvitetty tuulivoimalahankkeen vaikutukset ilmavalvontaan.

Puolustusvoimille on tärkeää, ettei tuulivoimaloiden sijoittaminen aiheuta haittaa puolustusvoimien normaali- ja poikkeusolojen lakisääteisten tehtävien toteuttamiselle. Edellä olevasta johtuen on tarpeellista selvittää tuulivoimaloiden vaikutuksia puolustusvoimien eri joukkojen ja järjestelmien suorituskykyyn ja käyttöön. Puolustusvoimien näkemyksen mukaan on kaikkien osapuolten edun mukaista, että tuulivoimaloiden

vaikutukset ilmavalvonnassa käytettäviin tutkiin selvitetään ja otetaan huomioon jo arviointi- ja suunnitteluvaiheissa kuten ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA) turhien ongelmien ja kustannusten välttämiseksi. Vaikutusten selvittämiseksi Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT), Energiateollisuus ry ja Puolustusvoimat ovat käynnistäneet joulukuussa 2010 tutkimusprojektin, jolla selvitetään tuulivoimaloiden vaikutuksia muun muassa ilma- ja merivalvontaan (= tutkien suorituskykyyn). Puolustusvoimat on asettanut asiantuntijahenkilöstöä tutkimukseen. Tutkimuksen ensimmäiset tulokset saadaan käyttöön noin neljän kuukauden kuluessa tutkimuksen käynnistymisestä. Koko tutkimuksen kestoksi on arvioitu noin vuosi. Tutkimuksen jälkeen on Puolustusvoimilla asianmukaiset perusteet antaa lausuntoja tapauskohtaisesti eri tuulivoimahankkeista, kuten Kemijärven tuulipuistohankkeisiin.

Mikäli Pääesikunnalla tai Pohjois-Suomen Sotilasläänin Esikunnalla on Kemijärven tuulipuistohankkeiden YVA-arviointimenettelyyn muuta lisättävää tai lausuttavaa, pyydetään Pääesikuntaa tai Pohjois-Suomen Sotilasläänin lähettämään siitä erillinen lausunto.

Fingrid Oyj

Fingrid Oyj on valtakunnallinen kantaverkkoyhtiö, joka vastaa Suomen sähköjärjestelmän toimivuudesta sähkömarkkinalain perusteella sille myönnetyn sähköverkkoluvan ehtojen mukaisesti. Yhtiön on hoidettava sähkömarkkinalain edellyttämät velvoitteet pitkäjänteisesti siten, että kantaverkko on käyttövarma ja siirtokyvyltään riittävä. Fingrid Oyj on asettanut tuulivoimalaitokselle lähtökohtaisesti samat liityntävaatimukset kuin muillekin sähköntuotantolaitoksille. Yleiset vaatimukset on määritetty pohjoismaissa maissa tuulivoimalaitosten liittymisehdoissa (Nordel Connection Code for Wind Turbines, November 2006), jonka liiteosassa on esitetty kansalliset vaatimukset. Muuten liittyessä kantaverkkoon noudatetaan suomalaisia ns. yleisiä liittymisehtoja (YLE2007) ja voimalaitoksille asetettuja järjestelmäteknisiä vaatimuksia (VJV2007). Lähtökohtaisesti tuulivoimapuisto on liitettävä 400 kV:n jännitteeseen verkkoon, kun tuulivoimapuisto on teholtaan yli 250 MVA tai jos tuulivoimapuiston yhteisteho on 100-250 MVA ja tuulivoimapuistoa ei ole sähköverkon kannalta teknistaloudellisesti tarkoituksen mukaista liittää 110 kV:n verkkoon. Alle 100 MVA:n tuulivoimapuistot voidaan pääsääntöisesti liittää 110 kV:n jännitteeseen verkkoon, mutta hankkeesta vastaavan on sovittava tuulivoimapuiston liitynnän teknisestä toteutustavasta hyvissä ajoin Fingridin ja ko. alueverkkoyhtiön kanssa. Fingrid laatii alueen sähkönsiirtoverkkojen kehitystarpeet ja periaatteelliset ratkaisut yhtenä kokonaisuutena yhteistyössä alueelle voimantuotantoa suunnittelevien tahojen kanssa. Näin varmistetaan teknistaloudellisesti parhaat verkkoratkaisut ja liityntätavat. Tuulipuistojen verkkoliityntä ja liittymisjohdot kuuluvat olennaisena osana tuulivoimapuistoon ja sen toteuttamismahdollisuuksiin. Oxford Interconin suunnittelemaa puistoa ei ole suunniteltu liitettävän kantaverkkoon, vaan 110 kV:n jännitteeseen Koillis-Lapin Sähkö Oy:n ja PVO Alueverkko Oy:n alueverkkoihin. Hankkeesta vastaavan yhtiön tulee näin olla yhteydessä ko. alueverkkoyhtiöihin liitynnän suunnittelua varten.

Lisäksi Kemijoki Oy omistaa Kemijärven alueen 110 kV:n verkkoa, johon Koillis-Lapin Sähkö Oy:n alueverkko puolestaan liittyy. Alueverkkoyhtiöt vastaavat Fingrid Oyj:n suuntaan kantaverkon liittymisvaatimusten täyttymisestä kantaverkon liityntäpisteissään. Näin ollen tulee varmistaa myös Kemijoki Oy:n tietoisuus tuulipuistojen verkkoon liittämisestä. Yhtiöllä ei ole muuta huomautettavaa arviointiohjelmasta.

Koillis-Lapin Sähkö Oy

Tuulipuistoista Kangaslamminvaara, Untamovaara ja Tunturipalo suunnitellaan liitettäväksi Koillis-Lapin Sähkö Oy:n verkkoon.

Tunturipalon tuulipuiston liityntäpiste on parhaillaan rakennettavalla Isokero - Pelkosenniemi 110 kV:n voimajohdolla. Suojauksen toteuttamiseksi liityntäpisteeseen täytyy rakentaa kytkinasema.

YVA-ohjelmassa Kangaslamminvaaran ja Untamovaaran liityntäpiste on merkitty Isokero - Kursu 110 kV:n linjan pylväsvälille 72-73.

Kangaslamminvaaran ja Untamovaaran tuulipuistojen todellinen liityntäpiste on Isokeron sähköasemalla. Käytännössä ympäristön kannalta paras ratkaisu on kuitenkin nykyisen 110 kV:n voimajohdon vahvistaminen Isokeroasta pylväälle 73 rakennettavalle sähköasemalle. Näin vältetään uuden 110 kV:n voimajohdon rakentaminen nykyisen rinnalle.

Koillis-Lapin Sähkö Oy:llä ei ole hankkeen YVA-ohjelmasta muuta huomautettavaa.

Hirvasniemen paliskunta ja Pyhä-Kallion paliskunta

Tuulipuistoalueiden YVA-arviointiohjelma käsittelee porotalouden osaa varsin pintapuolisesti (s.93). Paliskunnat eivät hyväksy ohjelmassa esitettävää suppeaa laiduntutkimusta haittojen arviointiohjelmaksi. Porotalouden kanssa tulee käydä neuvottelut haittojen kartoittamiseksi ja mahdolliseksi korvaamiseksi. Porotalous ei vastusta ko. hanketta. Paliskunnat haluavat kuitenkin varmuuden neuvotteluteitse tapahtuvasta asioiden hoitamisesta.

Hanke on luokiteltu keskisuureksi ja ainakin Hirvasniemen paliskunnan alueelle tulee neljä viidestä suunnitellusta tuulivoima-alueesta. Hirvasniemen paliskunnan mielestä Kangaslamminvaaran alue voi katkaista porojen perinteisen laidunkierron pohjois- eteläsuunnassa. Kangaslamminvaaran merkitys tulee tarkastella erikseen muista alueista.

Porotalous on yksi Kemijärven vanhimpia elinkeinoja ja haluaa olla sitä myös jatkossa. Hankkeen vaikutukset tulee tarkastella myös muutoin kuin pelkästään laidunalueen menetyksenä.

Paliskunnat ovat valmiita luomaan neuvottelumekanismin niin hankkeen rakennuttajan kuin tuotannosta vastaavan toimijan kanssa.

Kemijärven riistanhoitoyhdistys

Kemijärven riistanhoitoyhdistyksellä ei ole käytettävissä sellaista tutkittua tietoa, josta kävisi ilmi jo rakennettujen tuulivoimaloiden mahdolliset haittavaikutukset riistaan metsäisillä vaaroilla. Lausuntonamme kuitenkin edellytämme rakentajilta, että mikäli tällaisia tutkimuksia on tehty tai muualla olevista laitoksista on jo todenperäistä tietoa, niin niiden tulokset huomioidaan sekä suunnittelu- että mahdollisessa rakennusvaiheessa.

Tuulivoimalat kaikkine rakennelmineen aiheuttavat todennäköisesti jonkin verran kuolemia linnuille niiden törmätessä voimajohtoihin, korkeisiin rakennuksiin ja roottoreiden lapoihin. Näiden onnettomuuksien määrä on minimoitava aikaisempien kokemusten perusteella. Maariistaeläinten ja metsästäjien turvallinen liikkuminen laitosten läheisyydessä on myös huomioitava, mutta metsästyksen tarpeetonta vaikeuttamista voimaloiden läheisyydessä emme hyväksy.

Mielipide A.

Kemijärven tuulivoimahanke on valmisteltu liian pitkälle odottamatta maakuntakaavaselvitystä Lappiin mahdollisesti sijoittuvista tuulivoimaloista. Tietojeni mukaan selvitystyön tulisi päättyä 31.08.2011 mennessä, jonka jälkeen tuulivoiman sijoituspaikat vahvistetaan Lapin maakuntakaavassa.

Kemijärvellä ainakin Luusua – Juujärvi kyläalue on merkitty kulttuurihistorialliseksi seuduksi esihistoriallisten löydösten (Neitilä), sekä perinteisen kylä- ja kulttuuriarvojen perusteella. Kylämatkailun kehittämisessä nämä arvot entisestään korostuvat tulevaisuudessa. Iso Severivaaraan suunniteltu tuulipuisto rikkoo olennaisesti kulttuuri- ja perinnemaiseman. Kemijärvi vesistönä tulee olemaan kaupungin suurin matkailuresurssi, johon tuulipuistohankkeet eivät millään tavalla kuulu.

YVA-kuulemismenettelyn ja kaavan valmistelun aikarajat ovat aivan liian tiukat ajatellen kuntalaisten ja kyläläisten kannanmuodostukseen hankkeen todellisista vaikutuksista ympäristöön. Ei ole myöskään sopusoinnussa maa- ja vesirakennuslain hengen kanssa liittyen osayleiskaavan valmisteluprosessiin.

Kemijärven yhteismetsä on mielestäni ylittänyt toimivaltansa tehdessään hanketta koskevat vuokrasopimukset jo kesällä 2010 kuulematta kaupunkilaisia ja kyläläisiä, sekä odottamatta YVA-menettelyä ja kaavan valmistusprosessia.

Hankkeesta tiedottaminen on ollut puutteellista. Lukuisat sidosryhmät joita hanke koskee eivät ole saaneet kirjepostia. Esimerkiksi Luusuassa isot yhdistykset kuten; Luusuan Erämiehet (n. 300 jäsentä) Ulkuniemen maa- ja kotitalousseura (80) ja Päiväjoki-Raajärvi kyläseura (35) on jätetty kirjeinformaation ulkopuolelle. Hankkeella on

suuri vaikutus yhdistysten jäsenten toimintaympäristöön. Luusuan Erämiesten toimitalo Erä-Severi sijaitsee suunnitellun tuulipuiston läheisyydessä Severinjärven rannalla.

Iso-Severivaara on Luusua-Juujärvi kyläalueen suuri rauhallinen luontokohde, joka liittyy olennaisesti kylä- ja kulttuurimaisemaan. Suunniteltu tuulipuisto estää monin tavoin alueen virkistys- ja matkailukäyttöä.

Iso Severivaara sisältää monia luontoarvoja jotka rikkoutuvat tuulipuiston toteutuessa. Näitä ovat tuore karhunpesä eteläisimmän tuulimyllyn kohdalla. Viimeisin havainto pesän tuoreudesta metsäreisulla 2008 Veikko Niemelä ja Juha Pirttimaa. Kotkanpesä tuulipuiston lähellä (n. 2-3 km) lounaispuolella Kolmiloukkostunturissa. Vanha pesä myös Severinvaarassa, joka hävitetty 10-15 vuotta sitten. Saukkoperheitä läheisessä Liekkojoessa (1-2 km) joita havaintoja joulukuulla 2010. Veikko Niemelä ja Ville Niemelä. Tunturipöllöstä havainto Severinvaarasta 21.10.2009. Lisäksi Severinvaaran alue on paikallisten metsästäjien paratiisi sen rauhallisuuden ja laajan kokonsa vuoksi. Se on Luusuan Erämiesten parasta hirvenpyyntialuetta.

Kemijärven kaupunkisuunnittelussa (visio ja strategia) ei tuulivoimaa ole huomioitu, vaan kehittämisessä tuodaan vahvasti esille luontoarvot ja paikalliset vahvuudet. Tuulipuistohankkeet ovat suuressa ristiriidassa kaupungin strategian kanssa.

Kokonaisuutena voidaan todeta, että koko Kemijärven tuulivoimahanke on hätäisesti ja kiireellä valmisteltu. Emme tarvitse koko hanketta. Tuulivoima on kannatettavaa siellä, missä sillä on parhaat luontaiset olosuhteet. Mutta tuulivoima ei sovi hajautettuna Lapin tunturi- ja vaaramaisemaan. Suunnitellut 900-1000 tuulivoimalaa Pohjois-Suomeen sijoitettuna joista suuri osa Lappiin, lyö pahasti ”korville” Lapin matkailun kehittämistä. Miten voidaan kuvitella kohderyhminä asiakkaita, jotka jo kotiseudullaan (esim. Keski-Eurooppa ja Englanti) saavat ”päivät päästään” seurata tuulimyllyjen välkettä tulevan Lappiin, jos vastassa on samanlaista tekniikkaa. Markkinoinnissa heille korostamme kuitenkin koskematonta luontoa ja erämaan rauhaa. Järkeä käteen tässä asiassa kaikilla rintamilla. Ei tuulivoimaloita Lapin vaara- ja tunturimaisemaan.

Mielipide B.

Kyseessä olevan tuulipuiston sijainnin vaikutus porotalouden harjoittamiseen omistamallani tilalla Kivilahdentie 12, 98710 Joutsijärvi.

Untamovaaran alueelle tulevien tuulivoimaloiden vaikutus tilalla hoidettaviin eläimiin. Omistan lampaita ja poroja. Etenkin porojen talviaikainen ruokinta suoritetaan Untamovaaran lähialueella sijaitsevalla ja omistamallani maalla (Untamoahon vieressä oleva jänkäpelto ja metsä). Lähimmät voimalat suunnitelmissa olisivat suhteellisen lähellä ja mielestäni tutkimisen arvoinen asia on tuulivoimaloiden aiheuttaman sekä näkyvän vaikutuksen ja näkymättömien vaikutusten arviointi.

Käsittääkseni moisesta laitteesta voi syntyä ääntä ja selvitettävä on, syntykö minkälaisia ääniä, jotka voivat aiheuttaa porojen herkille korville haittaa. Poro reagoi herkästi korkeisiin ääniin kuten esim. moottorin turbon vinkaisuun juoksemalla karkuun päätä aggressiivisesti heiluttaen. Mielestäni asia on tutkittava.

Porojen tarhaus kestää vuodesta riippuen 3-4 kk ja hoidettavien eläinten määrä on n.150 poroa. Tarhausaikana voi syntyä monenlaista haittaa ja mitä sitten teen päävikaisella porokarjalla? Siis asiaa on selvitettävä, ennen kuin päätöksiä puistosta tehdään.

Maisemahaitta on suuri, sillä härvelit tulevat rumasti keskelle maisemaa. Myöskin vaikutus itse Untamoon on suuri, sillä alue on ainoa vanhoihin metsiin viittaava paikka alueella.

Yleisesti ottaen mielestäni Untamovaara tulee jättää rakentamatta, sillä maisemahaitta on suuri ja kiinnostus Kulveikossa Huhtavaaran kautta vedettävään sähkölinjaan on olematon. Asia tiedotus on hoidettu aika oudosti, joten nämä suuren itänaapurin malliset lähestymistavat asiaan on aika syvältä.

Jos kuitenkin myönteinen päätös tehdään, toivon että tuulivoimaloita ei rakennettaisi aivan omistamani tilan välittömään läheisyyteen. Muuten elinkeinon harjoittamisen järkevyys kyseenalaistuu, sillä tässä on ehtinyt jo tulla vuosia mittariin jonkin verran ja töitä pyritty tekemään toiminnan edesauttamiseksi.

Mielipide C.

Ilmoitan vastustavani Kemijärvelle suunniteltavaa tuulivoimaa.

Mielipide D.

Ilmoitan tyytymättömyyteni Kemijärven tuulivoimahanketta kohtaan.

Mielipide E.

Emme hyväksy tuulipuiston rakentamista emmekä yleiskaavaa Kuusivaara - Mömmövaara –alueelle. Metsäpalstamme Törmä RN:o 78:44 sijaitsee Mömmövaaran alueella.

Ei ole tietoa miten tarvittavat sähkölinjat, kaapelit ja huoltoalueet vaikuttavat alueen ympäristökuvaan, metsätalouteen, marjastukseen ja metsästykseseen.

Mielipide F.

En hyväksy tuulipuiston rakentamista enkä yleiskaavoitusta Mömmövaaran alueelle, metsäpalsta Vainio RN:o 78:41. Palsta on vanhaa metsää, jossa metsäkanalinnut pesivät.

Mielipide G.

Vaadin, että Kemijärven kaupunki/tekninen lautakunta ja virasto luopuvat Kemijärven tuulipuistohankkeesta ja yleiskaavan valmistelu lopetetaan, sillä ehdotetusta tuulipuistosuunnitelmasta ei ole tiedotettu

läheskään kaikille vaikutusalueen asukkaille, kiinteistöjen ja maanomistajille, elinkeinonharjoittajille ja yrittäjille hyvän hallintomenettelyn mukaisesti eikä hallintomenettelylain ja kuntalain asettaman virkavastuulla toimivan tiedotusvelvollisuuden mukaisesti, sillä sadat em. ryhmiin kuuluvat asianosaiset eivät ole saaneet virallista informaatiota ja opastusta kaupungilta tai Lapin ELY-keskukselta po. tuulipuistosuunnitelmasta, kaavamuuostyöhön ryhtymisestä ja työstä ja ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Minulle maanomistajana ilmoitettiin kirjeellä 13.12.2010 kaupungin tekniseltä virastolta, että kaupunki järjestää 16.12.2010 kaupunginvaltuustosalissa po. asiasta informaatiotilaisuuden. Saman kirjeen sain myös Joutsijärven kyläyhdistyksen puheenjohtajana samana päivänä. Seuraavana päivänä 14.12.2010 sain postin tuomana Lapin ELY-keskuksen laatiman ehdotuksen Kemijärven tuulipuistohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, joka oli osoitettu kyläyhdistykselle. Ts. minulle maanomistajana ei asiakirjaa lähetetty, niin kuin ei ole lähetetty monille muillekaan. Informaatiotilaisuus siitä oli siis 16.12.2010 ja nähtävillä olo joulupyhien aikana.

Lapin ELY-keskuksen arviointiohjelmaesityksestä kävi ilmi, että tuulivoimapuistolle lupaa hakevan (Oxford Intercon Finland Oy) toimesta on suunniteltu mailleni kolme tuulivoimalaa sekä 110 KV:n siirtoyhteys sähkölle Untomovaarasta Mikonvaaran.

Yhtiö tuulivoimapuiston hakijana ja kaupunki kaavoittajana eivät olleet tätä ennen minuun millään tavalla yhteydessä po. asiasta.

Kaavoitus on syytä keskeyttää kaupungin ja kuntalaisten edun varmistamiseksi myös sen vuoksi, että vertailevaa tietoa muista ympäristöystävällisistä energiamuodoista ja energiansäästötavoista ei ole kaupungilla ja kaupunkilaisilla käytettävissä eikä vertailuja energiamuotojen sekä investointi- ja käyttökustannusten osalta ole suoritettu. Samoin on suorittamatta vertailututkimus esimerkiksi siitä, kuinka paljon näistä eri energiavaihtoehdoista syntyisi pysyviä työpaikkoja Kemijärvelle tai lähialueelle.

Tuulipuiston rakentaminen korkeille vaaroille Kemijärvelle tuottaisi merkittävää haittaa lukuisille elinkeinoille, muun muassa matkailulle, alkutuotannolle sekä alueen riista- ja hyötyeläimille ja se rikkoisi pysyvästi paikallisten kylien ja kaupungin kulttuurimaiseman sekä vaikuttaisi ratkaisevalla tavalla paikallisten asukkaiden kulttuurihistorialliseen ja sosiaaliseen ympäristöön ja luontoarvoihin, jokamiehen oikeuksista puhumattakaan (Untamovaaran ikimetsäalue).

Mielipide H.

Vaadin maastotutkimusta melu- ja äänihaitoista Mustalammen rannalla olevan kesämökin ympäristöstä, Mustala 39:3 sekä välkky- että valohaitoista. Riistantutkimusta alueella olevan metsojen soidinpaikan

vuoksi. Kasvisto ja maisemahaitta. Vertailutietoa muualta maasta ja Euroopasta.

Mielipide I.

Vaadin kirjallista selvitystä ja maastokatselmusta Oxford Finland Oy:n Kemijärvelle suunnitteleminen tuulipuistojen riistaeläimille ja hyötykasveille (marjat, sienet, yrtit sekä metsätalous) tulevista haitoista. Vaadin myös selvitystä tuulipuistojen vaikutuksista ihmisten terveyteen (migreeni, unihaitat ym.) melun ja valonvälkkeiden vuoksi.

Lisäksi vaadin esitettäväksi laskelmia siitä, mikä taloudellinen vaikutus tuulipuistoilla on paikalliselle väestölle ja maanomistajille maanarvon ja maa- ja metsätalouden tuoton sekä luonnontuotteiden hyödyntämisen alentumisena.

Vaadin myös esitettäväksi alueelliset mallinne- / havainnekuvat tuulipuistojen vaikutuksesta maisemaan ja maastokatselmusta myös koko veneily- ja soutureiteille Kemijoen sivujokien latvoille saakka tuulipuistojen vaikutusalueella.

Mielipide J.

Olen lukenut erilaisista tiedotusvälineistä, että olette suunnitelleet Kemijärvellä Untamovaaraan ja Kangaslamminvaaraan tuulivoimaloita. Hankkeesta en ole saanut minkäänlaista tiedotetta, vaikka olen maanomistaja näiden em. tuulivoimalapuistojen keskellä. Vaadin hankkeesta tarkempia selvityksiä mahdollisista haitoista sekä hyödyistä.

Haitat

- metsästykselle koituvista haitoista
- maisemallisesta haitasta
- meluhaitasta
- mahdollisesta maan arvon alenemisesta

Hyödyt

- ?

Tulen vaatimaan hankkeen keskeyttämistä, kunnes asianomaisille on kirjallisesti ilmoitettu!

Mielipide K.

Muistutus on pitkä (34 s.). Muistutuksessa esitetyt asiakohdat ovat:

- tiedottamisen ala-arvoisuudesta ja harhaanjohtavuudesta
- aikataulusta ja sen epätarkoituksenmukaisesta kireydestä
- kaavoitukseen liittyviä huomioita
- huomioita teknistaloudellisista seikoista ja niiden arvioinnista
- vaikutusten arvioinnista ja arviointimenetelmien puutteellisuudesta
- muuta arviointeihin liittyvää (SOVA, elinkeinot, virkistyskäyttö)
- positiiviset ja negatiiviset vaikutukset tulee selvittää objektiivisesti
- asutusta haitta-alueilla on huomattavasti enemmän kuin on esitetty
- maisemalliset haittavaikutukset esitetty tarkoitushakuisesti
- varjojen välkkymisestä ja meluhaittojen arvioinnista
- geomorfologisesti arvokkaat kohteet

- vesiensuojelulainsäädäntö otettava huomioon
- maaperään kohdistuvista vaikutuksista ja arvioinnista
- linnustovaikutuksista
- luontovaikutuksien arvioinnista ja Natura-arvointien tarpeellisuudesta
- huomioita Iso Severivaaran, Kuusivaara – Mömmövaaran, Kangaslamminvaaran, Untamovaaran ja Tunturipalon hankkeista

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Hankekuvauksessa selostetaan tuulivoimalan rakennetta, voimajohtoon liittymistä ja uuden voimajohtoon rakentamistarvetta, rakennettavien sähköasemien määrä ja tilatarvetta. Ohjelmassa on puutteellisesti kuvattu tuulipuistojen liittymistä alueverkkoihin. PVO Alueverkko Oy:n, Koillis-Lapin Sähkö Oy:n ja Kemijoki Oy:n omistamat alueverkot puuttuvat hankekuvauksesta. Tuulipuistojen verkkoliityntä (sähkö- ja kytkinasemat, voimajohtojen vahvistamiset) ja liittymisjohtojen toteuttamismahdollisuudet tulee selvittää selostuksessa.

Hankekuvauksesta puuttuu tuulipuistoalueilla maakaapelien sijoittuminen ja liittyminen voimajohtoon vaarojen lakialueilla. Hyvin laajojen puistoalueiden voimajohtojen määrä tulee esittää tarkasti ja arvioida vaikutukset selostuksessa.

Hankekuvauksesta ei ilmene tuulipuistoalueiden vaatima rakennusaika. Hankealueen rakentamisen kesto tulisi esittää selostuksessa.

Hankkeen tarpeellisuus

Hankkeiden tarpeellisuutta hankealueilla ei ole esitetty eikä perusteltu mitenkään. Tuuliatlaksen tuulen voimakkuustietoja tai muuta mittaustietoa ei ole esitetty ohjelmassa. Jäätymisolosuhteiden vaikutusta tuulienergian energiatehokkuuteen ja häiriöttömyyteen ei ole selostettu, mutta em. asiat tulisi esittää selostuksessa. Arvioitavat ympäristövaikutukset ilmaan ja ilmastoon kappale sisältää kuitenkin tietoa tuulienergian vaikutuksesta energiatuotannon hiilidioksidin ja hiukkaspäästöjen vähenemiseen.

Vaihtoehtojen käsittely

Arviointiohjelmassa hankealueiden valintaa ja vaihtoehtojen valintaperusteita ei ole riittävästi kuvattu. Epäselväksi jää, onko hankealueilla käytetyillä valintaperusteilla ollut maisemakuvan, luontoarvojen, kulttuuriympäristön, kylien rakennuskannan ja loma-asutuksen sijoittumisen suhteen painoarvoa, kun tuulipuistojen ja yksittäisten voimaloiden sijoittamispaikat on määritetty. Valintaperusteet kuten maanomistusolot, korkeustaso (mpy), lakialueiden laajuus, tuulusuus, tekniset perusteet, kuten voimajohtolinjojen ja teiden sijainti, ovat saattaneet olla liian yksipuolisesti määrääviä valintaperusteita.

Käytettävissä olevan tiedon monipuolisuus ja laatu vaikuttavat oleellisesti hankesuunnittelun valintaperusteisiin. Kangaslamminvaaran hankealueen vaihtoehdon VE2 tuulivoimaloiden 15, 16 ja 17 sijoituspaikat Mäntyvaaran asutuksen ja sotahistoriallisen Salpalinjan lähiympäristöön ei täytä vaihtoehtojen esittämisen realistisuuden vaatimusta.

Vaihtoehtoisten tuulivoimaloiden sijoituspaikat tulisi esittää samalla tai rinnakkaisilla kartoilla, jotta vaihtoehtojen vertailu olisi helpompaa. Yleisötilaisuudessa keskusteltiin Untamovaaran tuulipuiston ja

sähköaseman välisestä voimajohdosta, joka ei seuraa metsätien linjausta. Muistutuksissa ja lausunnoissa ei ole tullut esiin uusia hankevaihtoehtoja.

Tunturipalon hankealueen voimajohtolinjavaihtoehdon VE 2 pituus 5,5 km on esitetty virheellisesti vain siltä osin kuin se poikkeaa vaihtoehdosta VE1. Vaihtoehdon VE 2 kokonaispituus on noin 9 km.

Iso Severivaaran tuulipuistoalueen ja keskijännitelinjan vaihtoehdot puuttuvat ohjelmasta. Keskijännitejohdon linjaus yhteismetsän maiden kautta Jumisko – Pirttikoski voimalinjalle tulee esittää. Hankealueen pohjoispuolisen voimajohdon soveltumattomuus tuulipuistolle ja keskijännitelinjan riittävyys sähkönsiirtoon kolmen voimalan osalta olisi tullut selvittää ohjelmassa paremmin.

Esitetyjä vaihtoehtoja voidaan muutoin pitää riittävinä, mutta Iso Severivaaran osalta tulee esittää vaihtoehdot.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin ja selvityksiin

Ailangan – Askantunturin tuulipuistohankkeen (10-20 tuulivoimalaa) suunnittelu on käynnistynyt helmikuussa 2011 Kuusivaara – Mömmövaaran hankealueen luoteispuolelle noin kahden kilometrin etäisyydelle. Myös Sallan Jalkavaara – Suvastunturi – Jaurutunturin hanke sijoittuu kaukomaisema-alueelle (20 km) Kangaslamminvaaran ja Tunturipalon hankealueita.

Lapin liitto on tilannut selvityksen tuulivoima-alueiden sijoittamisesta Länsi-Lappiin, Rovaniemen seudulle ja Itä-Lappiin. Selvitys valmistuu syksyllä 2011. Myös VTT:n selvitys tuulipuistojen vaikutuksesta ilma- ja merivalvontaan (tutkien suorituskyky) valmistuu syksyllä 2011. Arviointiselostuksessa tulee selvittää, miten em. selvitykset otetaan huomioon hankkeen vaikutusten arvioinnin yhteydessä.

Hankkeiden edellyttämät luvat ja lain asettamat velvoitteet

Tämä luku olisi selkeämpää jäsenellä muotoon tuulipuistohankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja päätökset. Esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaava on suunnitelma. Lupia ovat suunnittelutarveratkaisu, rakennuslupa ja mahdolliset toimenpideluvat, maisematyöluvat ja poikkeamisluvat. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on Valtioneuvoston päätös.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

YVA-lain 5 §:n mukaan yhteysviranomaisen, kaavaa laativan kunnan tai maakunnan liiton ja hankkeesta vastaavan on oltava riittävässä yhteistyössä hankkeen arviointimenettelyn ja kaavoituksen yhteensovittamiseksi.

Arviointimenettelyn ja kaavoituksen yhteensovittaminen voidaan esittää esimerkiksi taulukkomuodossa. Kemijärvelle laaditaan oikeusvaikutteinen osayleiskaava, joka oikeuttaa myöntämään rakennusluvan suoraan tuulivoimalan osalta. Tätä koskeva maankäyttö- ja rakennuslain muutos tulee voimaan 1.4.2011.

YVA-asetuksen 5 §:n mukaan yhteysviranomaisen sovittaa yhteen arviointimenettelyä muiden lakien mukaisiin menettelyihin yhteistyössä asianomaisten viranomaisten kanssa. Yhteensovittaminen koskee aikataulujen, vuorovaikutuksen ja osallistumisen yhteensovittamisen lisäksi selvityksiä, vaihtoehtoja ja vaikutusten arviointia.

Yhteensovittaminen koskee mahdollista Natura-arviointia ja muita lakiin perustuvia suunnittelujärjestelmiä. Yhteensovitus lupavaiheen kanssa koskee lähinnä yhteisiä selvityksiä.

Menettelyjen yhteensovittamisen kannalta on edullista, jos kaavoitus seuraa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä hieman jäljessä. Tämän tyyppisissä hankkeissa noudatetaan yleensä aikataulua, jossa YVA -menettelyn ollessa selostusvaiheessa kaavoitusmenettely on luonnosvaiheessa. Ohjelmassa esitetty aikataulu on menettelyjen yhteensovittamisen kannalta epärealistinen, kun otetaan huomioon lainmuutoksen keskeneräisyys. Myös YVA- ja yleiskaavamennettelyjen tarkempi yhteensovittaminen ja tehtävänjako tulisi esittää.

Natura-alueille kohdistuvat vaikutukset tulee riittäviin selvityksiin perustuen arvioida luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisesti. Arviointi tehdään YVA-menettelyn yhteydessä omana lukuna YVA-selostuksessa tai erillisenä arviointina ja Natura-asiakirjana. Yhteensovittaminen koskee ympäristövaikutusten arvioinnin kohdistumista muiden alueiden ohella myös Natura-alueiden suojeluperusteisiin ja ajoittumista keskeiseen maastokauteen.

Natura-arviointia ei arviointiohjelmassa ole esitetty tehtäväksi, vaan on katsottu Natura-arvioinnin tarpeellisuuden arvioinnin riittävän. Vaikutusten arviointia laadittaessa arviointiselostukseen voidaan mahdollisesti päätyä edellä mainittuun.

Ohjelmasta puuttui luonnonsuojelulain 49 §, jonka mukaan määräytyy luontodirektiivin liitteen IV a eläinlajien, liitteen IV b kasvilajien ja lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettuja lintuja koskeva poikkeuslupamenettely. Lintudirektiivin mukaan lintujen häiritseminen elämänkierron kannalta tärkeinä aikoina kuten pesimisen aikana on kielletty ja vaatii aina Lapin ELY-keskuksen poikkeusluvan. Samoin luontodirektiivin liitteen IV b kasvilajien hävittäminen vaatii poikkeusluvan.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvoston päätös tarkistetuista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on tullut voimaan 1.3.2009. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat ohjausväline, jolla valtioneuvosto linjaa koko maan kannalta merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulee maankäyttö- ja rakennuslain mukaan 24 §:n mukaan ottaa huomioon ja niitä tulee edistää maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisen toiminnassa. Näin valtion viranomaisen on arviointimenettelyssä otettava kantaa hankkeeseen myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa ja Valtioneuvoston päätöksessä

valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ei aseteta tärkeys- tai kiireellisyysjärjestykseen vaan ne ovat keskenään samanarvoisia. Lähtökohtatietoihin tulisi kirjata kaikki päätöksen mukaiset hanketta koskevat tavoitteet kokonaisuudessaan.

Arviointiohjelmassa ei ole tunnistettu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita riittävällä tavalla. Vain tuulivoimaa ja yhteys- ja energiaverkostoa koskevat kohdat on esitetty.

Hankkeen suhde voimassa olevaan maakuntakaavaan

Voimassa olevan maakuntakaavan määräykset on huomioitava hankkeessa ja kirjattava YVA-ohjelmaan ja -selostukseen. Iso Severivaaran hanketta koskien tulee lisätä Luusuan kylä, joka on merkitty keskuskyläksi (at 423).

Kangaslamminvaaran ja Untamovaaran tuulipuistojen lähetyvillä sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi RKY 2009 inventoinnissa luokiteltu Puikkolan taloryhmä. Iso Severivaaran hankkeen vaikutusalueella on valtakunnallisesti arvokas Juujärven kylä.

Kemijärven tuulipuistohankkeita on kokonaisuutena pidettävä seudullisesti merkittävänä. Itä-Lapin maakuntakaavaan ohjausvaikutus tuulipuistoalueiden yleiskaavatyöhön -neuvottelu Kemijärven kaupungin, ympäristöministeriön ja Lapin ELY-keskuksen kesken on sovittu pidettäväksi Kemijärvellä 25.3. 2011 klo 9:30.

Vaikutukset asutukseen, työllisyyteen ja elinkeinoihin

Asutuksen ja loma-asutuksen sijoittumisessa ja rakennuskannan määrässä on nykytila kuvauksen osalta puutteita mm. Päiväjoen asutuksen osalta. Iso Kankaanlammella on loma-asunto, joka sijoittuu Kangaslamminvaaran hankealueen keskelle. Kylien asuin ympäristön muutoksella saattaa olla vaikutuksia kylien väestön vähenemiseen ja uusien loma-asuntojen rakentamiseen. Toteamus, että asuinrakennukset ovat peitteellisessä maastossa, on lähtökohtaisesti maisemakuvaan ja viihtyvyyteen kohdistuvien vaikutusten ja muutosten sivuuttamista.

Hankkeiden vaikutuksia elinkeinotoimintaan mm. matkailuun ja porotalouteen, koko toiminta-ajan työllisyyteen ja vaikutuksia kiinteistö- ja yhteisöverotuloihin tulee arvioida riittävästi (sosioekonomiset vaikutukset). Hankkeiden sosiaalisten vaikutusten arviointia kuten vaikutuksia elinoloihin, viihtyvyyteen ja yhteisöllisyyteen on esitetty arvioitavan mm. haastatteluin. Sosiaalisia vaikutuksia tulee selvittää ja arvioida asianmukaisin menetelmin.

Ympäristön nykytilaa koskevat selvitykset ja ympäristövaikutusten arviointi

Kasvillisuus, metsä- ja luontotyytit

Hankealueen metsien kuvaus on perustunut CORINE Land Cover 2000 -aineistoon, joka on havumetsät, sekametsät ja taimikkoalueet erotteleva satelliittikuvausmenetelmä vuodelta 2000. Näin ollen hankealueiden ympäristössä on tapahtunut muutoksia kuten uusia avohakkuita ja

taimikkoalueita. Satelliittikuvista yhdessä ohjelmassa kuvatun metsien nykytilan kanssa selviää kuitenkin kohtuullisen hyvin metsien käytön tilanne kuten laajat päätehakkuu-, auraus- ja taimikkoalueet.

Ohjelmassa on mainittu, että kosteammissa painanteissa kasvaa mm. maariankämmeä. Hankealueilta on selostettu kasvillisuuden piirteitä, metsätyyppejä ja puuston tiheyttä Kasvillisuuden kartoitustapaa ei ole riittävästi kuvattu.

Uhanalaisia putkilokasveja ja kääpiä ei ole hankealueilla Hertta-rekisterin Eliöt-osion mukaan (SYKE). Rekisterin tiedot perustuvat kuitenkin yliopistojen kasvimuseoiden rajallisiin inventointeihin ja kasviharrastajien satunnaisiin lajihavaintoihin. Ohjelmasta ei käy selville, kuinka perusteellisesti hankealueiden kasvillisuutta on tarkoitettu selvittää?

Luontotyyppiselvityksissä käytetään mm. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus (2008) -selvityksen mukaista luokittelua, joka on riittävää. Metsälain 10 §:n mukaiset luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokkaat elinympäristöt tulisi tunnistaa ja esittää selostuksessa.

Untamovaaran lakialueen vanhojen metsien kohteella on paikoin runsaasti lahopuuta. Kasvillisuus ja luontotyypit tulee selvittää ja arvioida alueen monimuotoisuus arvoa metsien monimuotoisuusohjelman METSO- kohteiden suojelukriteereihin nähden.

Kasvillisuusselvityksiä ei ole tehty Iso Severivaaran ja Tunturipalon hankealueilta, joka on selkeä puute. Kasvillisuusselvitykset tulee tehdä.

Linnustoalueet

FINIBA-alueita on Itä-Lapissa kaikkiaan 12 aluetta, joista Tynnyriaapa on Kangaslamminvaaran hankealueen pohjoispuolella noin neljän kilometrin etäisyydellä. Tynnyriaavan linnustossa lintudirektiivin liitteen I lajeja on 13. Suomen lajien uhanalaisuus 2010-selvityksen mukaan lajeista suokukko on erittäin uhanalainen (EN), vaarantuneita (VU) ovat sinisuohaukka ja uhanalainen lintulaji. Alueen linnustoa tulisi selvittää.

Pesivä linnusto

Pesivän linnuston selvittäminen on suunniteltu tehtävän soveltavaa kartoitusmenetelmällä käyttäen kesällä yhden kerran, mutta ajankohtaa ei ole tarkemmin esitetty. Kertaluonteinen kartoitus selvitys antaa kohtalaisen kuvan pesivästä linnustosta, mikäli kartoitus on tehty aamuyöstä aamupäivään vertailukelpoisissa sääolosuhteissa. Linnustokartoitus olisi ollut tarpeellista tehdä kaksi kertaa. Lintu-atlas tieto täydentää kuitenkin hyvin Untamovaaran tietoja. Iso Severivaaran ja Tunturipalon linnustoa ei ole esitetty. Linnusto tulee selvittää ko. alueilta.

Hankealueilla on myös uhanalaisen vaarantuneen linnun pesäreviireitä. Ohjelmassa on mainittu, että uhanalaisen linnun lentokartoitus tehdään. Tuulipuiston ja yksittäisten tuulivoimaloiden sijoituspaikkojen vaikutukset uhanalaisen lajin pesäreviiriin heikentymiseen tulee selvittää riittävän mittaisten ajanjaksoin ja asiantuntijan tekemällä lajin lentokartoituksella. Satelliittilähetin seurannalla tieto uhanalaisen linnun liikkeistä täydentyisi merkittävästi ja törmäysriskin arviointi varmistuisi edelleen.

Uhanalaisten petolintujen osalta tulee hankealueilla selvittää muuttolentoreitit ja kaartelualueet (termiikkialueet), uhanalaisen linnun lentoreitit pesälle ja pesältä saalistusalueille sekä alueet, missä nuoret linnut harjoittelevat lentämistä. Selvittää tulee myös, onko hankealueilla mahdollisesti uusia suurten petolintujen pesäreviirejä.

Arvokkaista linnustohavainnoista ovat Untamovaaran vanhoissa metsissä esiintyvä sinipyrstö, jonka esiintyminen painottuu Itä-Lapin alueelle. Tuulivoimalan vaatimilla metsänhakkuilla voi olla lajin elinympäristöä heikentävä vaikutus, joka tulee selvittää.

Pesimälinnuston osalta suurikokoiset lajit kuten joutsen, metso, teeri, kuikka, kaakkuri ja huuhkaja voivat törmätä voimajohtoihin tuulivoimaloiden lisäksi. Lapissa varsin yleinen ampuhaukka lentää pikkulintuja saalistaessaan myös varsin matalalla, joten törmäysriski voimajohtoihin voi olla todennäköisempää kuin tuulivoimaloihin. Ohjelman mukaan törmäysriskiselvityksiä tehdään ensisijaisesti uhanalaisille ja lintudirektiivin liitteen I lajeille. Myös muiden lajien törmäysriskiä johtimiin ja tuulivoimaloihin tulisi arvioida selostuksessa, mutta aineisto pesivästä linnustosta tulisi olla myös riittävää. Vaikutuksia linnuston populaatiotason muutoksille tulisi esittää, mikäli aineisto on riittävää.

Metson ja teeren soidinpaikoista ei ole esitetty tietoa. Selostuksessa tulee selvittää metson ja teeren soidinalueet ja esittää arvio hankkeiden vaikutuksesta riistalintujen elinympäristömuutoksiin.

Muuttolinnut

Muuttolintujen muuttoväylien tunnistaminen on hyvin puutteellista. Kemijokea seurailevaa muuttoväylää (ohjausväylää= muuton johtoväylää) käyttävät pääasiassa joutsenet, puoli- ja sukeltajasorsat ja kahlaajat.

Vaaranselän teitä muuttoaikoina hyödyntävien petolintujen muuttoväylien tunnistamista ei ole tehty. Vaaranselän teiden muuttoväylät tulisi selvittää erityisesti tuulivoimaloiden törmäyksille alttiiden lajien osalta (piekana ja muut petolinnut, hanhi ja muut suurikokoiset linnut). Selostuksessa tulisi selvittää, onko hankealueiden vaarajaksoilla tai vaikutusalueella muualla selvästi todennettavia muutonaikaisia ohjausväyliä?

Eläimet

Selostuksessa tulee arvioida hankkeen vaikutukset saukon, ilveksen ja karhun elinympäristöille ja pesäpaikoille mm. Iso Severivaarassa, Liekkojoen varressa, Ottavaarassa ja Outojärven ympäristössä.

Hirvien kesä ja talvilaitumien väliset vaellusreitit tulee selvittää. Menetelmänä eläinten selvityksissä on tarkoitus käyttää metsästäjien ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen asiantuntijoiden haastattelua. Kemijärvellä on asennettu hirviin pantoja seurantaan varten vuonna 2010. Tätä seurantatietoa tulee hyödyntää vaellusreittien selvittämisessä.

Natura-arviointi

Tunturipalon hankealue sijoittuu 2,6 km etäisyydelle Raateavaan Natura-alueesta (FI1300906). Alueella esiintyy myös uhanalainen lintulaji. Kangaslamminvaaran hankealue sijoittuu neljän kilometrin etäisyydelle Tynnyriaavan Natura-alueesta (FI1300402). Alueella esiintyy myös uhanalainen lintulaji. Kuusivaara - Mömmövaara hankealue sijoittuu lähimmillään 150 m etäisyydelle Ottavaaran Natura-alueesta (FI1300406). Kaikki alueet ovat tyypiltään luontotyyppien suojelualueita SCI.

Hankkeen lähialueilla sijaitsee kaksi Natura 2000 -verkostoon kuuluvaa aluetta, Raateapa (FI1300906) ja Ottavaara (FI1300406). Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan kaikessa Natura 2000 -alueilla ja niiden läheisyydessä harjoitettavassa toiminnassa on huolehdittava siitä, ettei toimenpiteillä merkittävästi heikennetä alueen valinnan perusteena olevia luontotyypejä tai lajien elinympäristöjä. Merkittävän heikentymisen todennäköisyys on aina selvitettävä ja tällaisen heikentymisen vaikutukset arvioitava asianmukaisella tavalla ennen luvan myöntämistä tai suunnitelman hyväksymistä. Riittävänä arviointina ei voida pitää YVA -ohjelman toteamusta, etteivät Ottavaaran alueen suojeluperusteet vaarannu. YVA -selostuksessa tulee hankkeen vaikutukset läheisiin Natura -alueisiin arvioida ottaen huomioon myös infran (tiet, sähkölinjat) mahdolliset vaikutukset sekä perustella arvioinnin johtopäätökset.

Vesistövaikutukset

Hankkeen vaikutukset pinta- ja pohjavesiin on YVA-ohjelmassa kokonaan sivuutettu. Hankkeen vaikutusalueella sijaitsevat pintavedet on nykytilaa käsittelevässä osiossa käsitelty ylimalkaisesti. Vaikka hankkeen aiheuttamat haitat pinta- ja pohjavesiin ovatkin vähäiset, tulisi ne kuitenkin mainita vaikutusten arvioinnissa. Vaikutuksia virtavesiin ja järviin aiheuttaa lähinnä voimajohtolinjojen raivaus ja pylväiden pystyttäminen.

Kun tuulipuistoalueet sijaitsevat yli puolen kilometrin päässä luokitelluista pohjavesialueista ja tuulivoimaloiden ja voimajohtopylväiden perustukset pystytetään pohjavedenpinnan yläpuolelle, pohjavesien suojaamisen ei aiheuta toimenpiteitä.

Lähteiden sijainnit ja niihin kohdistuvat vaikutukset on esitetty puutteellisesti. Vaikutuksia lähteiden tilaan tulee arvioida riittävästi.

Maisema ja kulttuuriperintö

Tuulivoimapuistojen maisemavaikutuksia aiheuttavat tuulivoimaloiden lisäksi voimajohdot, tuulivoimaloiden vaatimat metsänhakkuut ja puiston rakentamiseen ja huoltoon liittyvät tieyhteydet, jotka näkyvät vaarojen rinteillä myös kaukomaisemassa. Maisemavaikutusten arvioinnin kohdentumista asutukseen, matkailualueisiin ja ulkoilu- ja kelkkailureitteihin tulee selvittää. Vaikutukset kaukomaisemaan tulee selvittää. Arviointiselostukseen tulisi liittää myös havainnekuvia tuulipuiston, voimajohtojen ja tielinjausten sijoittumisesta lähi- ja

kaukomaisemaan. Kemijärven viiden tuulipuistohankealueen maisemavaikutusten yhteisvaikutuksia tulee arvioida.

Maisemavaikutusten arvioimiseksi tulee tuottaa riittävän monesta suunnasta esitettyjä havainnekuvia tuulivoimapuistoista. Havainnollistamisessa voi olla tarpeen esittää tilanne eri vuoden- ja vuorokauden aikoina. Maisemavaikutusten arviointi tulisi tehdä parhaiten soveltuvia menetelmiä käyttäen ja selostuksessa tulisi kylittäin arvioida, mille alueille tuulivoimalat näkyvät maisemakuvaa hallitsevalla tavalla tai lievemmin.

Kangaslamminvaaran – Untamovaaran hankealueiden maisemavaikutukset kohdistuvat erityisesti Joutsijärven kylän asuin ympäristöön ja asuinviihtyvyyteen ja Suomun – Vilmavaaran matkailukeskukseen laajasti maisemaa muuttavalla tavalla. Maisemavaikutussektorin laajuus Joutsijärvellä on 90 astetta ja etäisyys 5 - 9 kilometriä, joten tuulipuistojen vaikutus maisemakuvassa on hallitseva.

Kuusivaaran – Mömmönvaaran tuulipuistojen maisemavaikutukset yhdessä Ailangan – Askantunturin kanssa voivat vaarantaa luonto- ja järvimatkailun vetovoimaa ja kehittämistä. Maisemavaikutukset kohdistuvat laajalle järviolueelle, joten vaikutukset eivät ole vähäisiä. Maisemavaikutusselvityksissä tulee ottaa huomioon, miten hyvällä suunnittelulla voitaisiin lieventää vaikutuksia ja turvata luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytyksiä Kemijärvellä.

Maisemavaikutuksia tulisi arvioida vetovoimaisten virkistysalueiden osalta. Ailanganniemi on arvokas harjijensuojeluohjelman kohde ja laaja hiekkaranta-alue, joka on myös suosittu veneilykohde ja uimaranta-alue.

Arviointiohjelman mukaan maisemavaikutukset arvioidaan arvokkaiden kulttuuriympäristöjen osalta, joita ovat Puikkolan taloryhmä, Joutsijärven Salpalinja sekä Kemijoen jokivarsiasutus ja kirkkomaisemat. Viimeksi mainittu sisältää useita aluekohteita; Juujärven kylä (valtakunnallisesti arvokas maisema-alue), Kemijärven kirkko, Oinas - Taponniemi ja Kiemunkivaara. Arviointiohjelman taulukkoa 12 on täydennettävä.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi ja päivitys on alkamassa Lapissa kuluvana vuonna 2011. Arviointiselostuksessa tulisi käsitellä saatavilla olevaa tietoa inventoinnin ja päivityksen kohdistumisesta hankealueelle.

Suomen maisemamaakunnat ja -seudut luokituksen mukaan tuulipuistoalueet sijoittuvat Peräpohjolan vaara- ja jokiseutuun.

Tuulipuistojen hankealueiden suhteellinen korkeus ympäröivän alueen korkeustasoon ei ilmene riittävällä tavalla arviointiohjelmasta. Korkeuseron lisäksi myös tuulivoimalan lavan lakikorkeus suhteessa asuin ympäristöön tulee selvittää (näköanalyysi).

Asuin ympäristön sijoittumista siten, että topografia ja puusto muodostavat peitteellisyyden on lähtökohtaisesti otettu lieventämään vaikutuksia. Todelliset maisemavaikutukset eivät tule esiin peitteellisyyttä selvittämällä. Maisemavaikutukset tulee selvittää esimerkiksi kyläkohtaisessa tarkastelussa esittää eri ilmansuuntiin sektoreittain ja eri etäisyyksiltä havainnekuvia käyttäen. Lentoestevalojen merkitys

maisemavaikutukseen tulee arvioida.

Maisemavaikutusten tunnistaminen merkittävien maisemamuutosten osalta on ohjelmassa ollut varsin puutteellista. Maisemavaikutusten muutoksiin ja merkittävyyden arviointiin tulee selostuksessa paneutua erityisen perusteellisesti.

Muinaisjäännökset

Ohjelmasta ei käy selville muinaisjäännösten inventointien kokonaisuus (tie- ja voimajohtolinjaukset ja sähköasemat) ja selvittämisen aikataulu viiden hankealueen osalta. Rakennussuunnitelmien puuttuminen on estänyt puistoalueiden tie-, maakaapeli- ja voimalinjojen inventoimisen. Untamovaaran hankealueelta on kyläyhdistyksen muistutuksessa mainittu vanha hautapaikka, sota-ajan tie ja Karkuharjun piilopirtti. Mikonvaaran yli kulkee postitie. Arviointiselostuksessa kohteet tulisi kuvata ja arvioida vaikutukset.

Melu

Tulipuistojen meluvaikutusten osalta tulee melun leviäminen selvittää mallinnukseen perustuen parhaita uusimpia menetelmiä käyttäen ja lähtötiedot esittäen. Mallinnuksessa tulee melulle herkäät alueet tunnistaa esim. Mäntyvaaran asuin ympäristössä. Voimajohtojen koronamelu tulee myös selvittää.

Valtioneuvoston ohjearvot melulle eivät sovellu tuulivoimaloiden melua kuvaamaan, koska tuulivoimaloiden melu on häiritsevämpää melun syklistyyden ja muiden erityispiirteiden osalta. Maksimiäänitasot melun leviämisen kannalta suotuisissa olosuhteissa tulee selvittää, koska tällöin vaikutukset asutukseen ja virkistyskäyttöön saattavat olla merkittäviä.

Laskentojen luotettavuuteen vaikuttaa käytetyt lähtötiedot ja laskenta-asetukset, jotka tulee ilmoittaa. Tuulivoimaloiden lähtömelutasot tulisi esittää vähintään oktaavikaistoittain, mieluummin terssikaistoittain. Lisäksi on huomioitava, että pelkkä laskennallinen tarkastelu kuvaa melun leviämistä tasaisesti kaikkiin suuntiin, kun tarkasteluissa pitäisi olla myös mukana tilastollinen arvio siitä kuinka usein meluselvityksen mukaiset tasot esiintyvät eri kohteissa. Tarkastelusta tulee ilmetä vaihtelevien sääolosuhteiden ja niistä johtuva melutasojen vaihtelu. Tätä tarkastelua varten selvityksissä tulisi esittää tuuliruusu, tuulenvoimakkuudet ja jakaumat eri suunnille. Näin voidaan arvioida toiminnasta aiheutuvan häiriön suuruutta eri alueilla. Tulosten tarkastelussa tulee esittää eri asuinrakennustyyppien (pysyvä / loma-asutus) ja asukkaiden lukumäärät eri melualueilla.

Valon ja varjon vilkkuminen

Auringon valon vilkkumista ja varjon muodostumista ei ole tunnistettu tuulipuistojen hankealueilla mahdollisia haitallisia vaikutuksia aiheuttavaksi tekijäksi. Erityisesti Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran puistoalueiden vaikutus kohdistuu Mäntyvaaran asutukseen. Varjon vilkkuminen tulisi selvittää asianmukaisesti varjotuntilaskelmilla.

Virkistyskäyttö

Virkistyskäyttöön kohdistuvat vaikutukset arvioidaan olemassa olevaan tietoon perustuen, maastokäyntien ja haastattelujen avulla. Arvioinnissa huomioidaan linnuston ja muun eläimistön muutoksien kautta syntyvät vaikutukset. Virkistyskäyttöolosuhteiden arviointi tehdään kyselyllä alueita käyttäviltä (marjastus, retkeily).

Metsähallituksen pienriistan metsästysalue sijoittuu Kuusivaaran hankealueelle.

Hankealueilla toimivia virkistyskäyttäjäryhmiä mm. metsästysseuroja ja metsästys- ja marjastusalueiden tunnistamista ei ole tehty. Selvitys painottunee metsästyksen ja marjastukseen lähinnä vain aluemenetyksinä ja rakentamisen aikaisena häiriönä. Metsäteiden käytön vaikeutuminen voi rakentamisen aikana muodostaa ajoittain estevaikutuksen virkistyskäytölle. Estevaikutus on jäänyt tunnistamatta, jota tulisi selvittää.

Veneilyssä mahdollisesti koettavia haitallisia maisemavaikutuksia ja luonnon vetovoiman heikentymistä tulisi selvittää.

Hankkeiden vaikutuksia luonnon virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun mm. luontokokemuksen ja luonnossa olemisen viihtyvyyteen tulisi selvittää. Tuulipuistojen vaikutus virkistyskäyttöön ja luontokokemukseen nähden tulee esittää esim. vyöhykkeittäin ja vaikuttavuuden muutosta kuvata etäisyyteen ja muihin lieventäviin tekijöihin perustuen. Hankealueiden estevaikutus tulisi myös selvittää.

Luontomatkailu

Luontomatkailun kohdealueita eikä luontomatkailuyrityksiä ole riittävällä tavalla tunnistettu. Vaikutusten arvioinnin menetelmiä ei ole myöskään riittävästi kuvattu. Vaikutukset yritysten toimintaan tulee arvioida.

Luontomatkailuun kohdistuvien vaikutusten lieventämiseen tulee esittää keinoja. Vaikutuksia kohdistuu mm. Kemijärven vesiympäristöön Askan- ja Kauhaselälle sekä Suomu – Vilmavaaran matkailualueille. Vilmavaaran ja Untamovaaran välinen etäisyys on 10 kilometriä. Iso Severivaaran hankealueen ympäristössä Luusuan kylä ja erityisesti Päiväjoki ovat varsin lähellä luontomatkailualueita.

Porotalous

Porotalouden laidunalueselvityksiä on muistutuksissa ja lausunnoissa pidetty riittämättöminä. Neuvottelujärjestelmän kehittäminen on porotalouden harjoittajien ja paliskuntain yhdistyksen esittämä keino toiminnanharjoittajalle ml. energiantuotantovaiheen sopimuspohjan luomiseksi vahinkojen vähentämiseksi ja korvaamiseksi. Kangaslamminvaaran tuulipuistoalue sijoittuu leveästi Hirvasniemen paliskunnan pohjois-eteläsuuntaisen laidunkiertoreitin alueelle.

Porojen laidunvaikutuksia ja laidunkiertoa koskevien selvitysten kohdentaminen ja esitetyt neuvottelujärjestelmät tulisi olla mittakaavaltaan arviointiselostuksen aikatauluun soveltuvia. Hankkeesta vastaavan tulisi olla aktiivinen järjestämään neuvottelut paliskuntien kanssa. Ohjelmassa ei ole tunnistettu vasomisaalueita, erotus- ja

ruokintapaikkoja, laidunalueita eikä laidunkiertoon kohdistuvia vaikutuksia eri hankealueilla. Selvitysmenetelmänä esitetään haastattelut, jota voidaan pitää liian yksipuolisena ja yleispiirteisenä menetelmänä.

Aluevalvonta

Aluevalvontaan liittyvän tuulipuistojen vaikutus ilmalvontaan selvityksen (tutkahanke) ensimmäiset tiedot tulevat tuulipuistohankkeiden käyttöön maaliskuussa 2011. Epävarmuutta aiheuttaa lopullisen selvityksen valmistuminen vuoden 2011 syyskuussa. Aluevalvontaan liittyvät suunnittelua ohjaavat ja mahdollisesti rajoittavat vaikutukset jäänevät osaksi YVA-menettelyn jälkeiseen lupavaiheeseen. Arviointia ohjaavaa tietoa tulisi olla saatavilla riittävästi jo selostusta laadittaessa.

Liikenteelle aiheutuvat vaikutukset

Arviointiohjelmassa on esitetty arvioitavan hankkeen liikennevaikutuksia laajasti. Erityisesti huomiota tulisi kiinnittää liikenneturvallisuusvaikutuksiin. Lisäksi tarkasteltavana vaikutuksena tulisi olla tuulivoimalan (tornin) etäisyys maanteihin. Liikennevirastossa linjatun epävirallisen ohjeistuksen mukaan tuulivoimala tulisi sijoittaa niin kauaksi maanteistä, etteivät ne kaatuessaan yllä maantien suoja-alueelle. Vaaratekijänä on tuulimyllyn osien ja mahdollisesti talvella muodostuvan jään sinkoutuminen tielle. Yksityisteiden osalta tulisi ohjeistusta soveltaa tapauskohtaisesti liikenneturvallisuuteen nähden.

Uusien voimajohtojen (110 kV, 15 - 21 km) osalta tulee ottaa huomioon, mitä Tiehallinnon ohjeessa vuodelta 2001 "Sähköjohdot ja yleiset tiet" (TIEH 2122342) esitetään. Ohjeessa on mm. esitetty tiellä työskentelyn eri työvaiheiden pienimmät sallitut turvaetäisyydet ilmajohdoista.

Metsäteiden liikenteen sujuvuudesta ja teiden kunnossapidosta hankkeen rakentamisaikana ei ole ohjelmassa mainittu mitään. Rakentamisaikaisen metsä- ja yksityisteiden liikenteen järjestämistä koskevalla suunnittelulla ja arvioinnilla voidaan teiden käyttöön löytää yhteinen näkemys mm. marjastus- ja metsästysaikoina.

Arviointiselostuksessa tulee selvittää, miten tuulivoimaloiden komponentit saadaan kuljetettua puistoalueille. Hankealueiden tiesuunnitelmat tulisi esittää selostuksen kartoilla ja selostaa teiden mitoituksesta sekä selvittää miten laki yksityisistä teistä (358/62) 7 §:n vaatimukset on otettu huomioon tiesuunnittelussa.

Vaikutusten merkittävyys

Ohjelmassa mainitaan, että vaikutusten merkittävyyden arviointi tehdään seuraavin keinoin, jotka perustuvat vaikutusten ominaisuuksiin, ympäristön nykytilaan ja kehityssuuntiin, tavoitteisiin ja normeihin vertaamalla ja osapuolten näkemyksiin.

Arvioinnissa käytettävät vaikutusalueiden rajaukset on esitetty riittävästi.

Arviointiohjelmassa jää epäselväksi, arvioidaanko viiden tuulipuistoalueen yhteisvaikutuksia ja millä menetelmillä? Viiden hankealueen kumuloituvat kokonaisvaikutukset tulee selvittää ja arvioida niiden merkittävyys

riittävällä tavalla. Kokonaisvaikutusten osalta tulisi tehdä riittävää merkittävyyden arviointia ja tunnistaa lieventämiskeinoja.

Vaihtoehtojen vertailu

Vaihtoehtojen vertailussa keskitytään ohjelman mukaan niihin tekijöihin, joissa todellisia eroja voidaan havaita. Arviointiselostuksessa vaihtoehtojen riittävä vertailu on toteuttamiskelpoisuuden arvioinnin kannalta tarpeellista tehdä. Vaihtoehtojen vertailussa tulisi ilmetä, mitkä vaihtoehdon vaikutukset merkitsevästi vaikuttavat toteuttamiskelpoisuuteen vahvistavasti, neutraalisti, heikentävästi tai kokonaan estävästi. Tulisi myös arvioida, onko vaihtoehtojen sijoituspaikat tehtyjen selvitysten jälkeen edelleen perusteltavissa ja ohjaako YVA-menettely valitsemaan ympäristövaikutusten kannalta parasta mahdollista vaihtoehtoa?

Ohjelmassa ei esitetä tehdäänkö merkittävyyden arviointi erittelevin vai yhdistelevin menetelmin. Esitetty viittaisi erittelevien menetelmien käyttöön, mutta menetelmässä mahdollisesti käytettävän pisteytyksen perusteita ei ole kuvattu.

Selostuksessa viiden hankealueen vertailu tulee tehdä tuulipuistoalueiden ympäristövaikutusten, toteuttamisedellytysten ja -järjestyksen osalta. Vertailussa tulisi esittää teknis-taloudelliset perusteet ja hankealueiden ympäristövaikutukset yksinään ja yhdessä muiden hankealueiden kanssa. Vertailussa tulisi tuoda esiin yhteisvaikutuksien merkittävyyden eroja, mikäli tuulipuistoalueita toteutetaan esim. kaksi tai kolme viiden hankealueen sijaan. Esimerkiksi Iso Severivaaran tuulipuiston kolmen tuulivoimalan teho (9 MW) voitaisiin sisällyttää suurempaan tuulipuistoon ja näin vähentää hajasijoittamisesta aiheutuvia vaikutuksia.

Haitallisten vaikutusten ehkäisy ja lieventäminen sekä seuranta

Ehkäisyn keinot ja haittojen lieventäminen tullaan esittämään arviointiselostuksessa. Keinovalikoimasta ei ole kuvausta. Menettelytapaa ei ole esitetty, jos mahdollisia merkittäviä vaikutuksia ei voida riittävästi lieventää. Varovaisuusperiaatteen mukaan asiaa tulisi selvittää lisää.

Lieventävien tekijöiden osalta tulisi selvittää, voidaanko joidenkin voimaloiden poistamisella tai paikkaa vaihtamalla vaikuttaa tuulipuiston haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja toteuttamiskelpoisuuteen?

Seuranataohjelmassa tulisi tunnistaa pitkäkestoista seurantaan vaativat kohteet ja käynnistää seurannat ennen hankkeen toteuttamista. Raportointi seurantaan otettavista selvityksistä tulee aikatauluttaa hankkeen toteutumisen mukaan.

Suunnitelma osallistumisen järjestämiseksi

Tiedottaminen

Arviointiohjelman yleisötilaisuudessa ja osin muistutuksissa kritisoitiin voimakkaasti lakisääteisen tiedottamisen myöhäistä vaihetta ja riittämättömyyttä. YVA-menettelyn soveltamispäätöksiä koskevien kuulutusten (heinäkuu 2010) kautta tieto ei ole tavoittanut yleisöä. Hankealueen laajuus on osaltaan vaikuttanut siihen, että useita alueen yhdistyksiä ja seuroja yhteystietoineen ei ole ollut tiedossa. Joten kaikille yhteisöille ei ole voitu toimittaa arviointiohjelmaa postitse. Arviointiohjelma

löytyy kuitenkin netistä, kirjastosta ja kaupungin palvelupiste Sortteerista.

Toisaalta hankesuunnitteluun liittyy näkemys siitä, kuinka keskeneräisistä suunnitelmista voidaan tiedottaa. YVA-menettelyn on katsottu olevan juuri sellainen menettely, jolla hankesuunnittelua ja sen vaikutuksia lähdetään riittävän aikaisessa vaiheessa avoimesti ja vuorovaikutteisesti viemään eteenpäin ennen lupamenettelyä. Tuulipuistohankkeet ja niitä koskeva YVA-menettely on ensimmäisen kerran yleisön arvioitavana Kemijärvellä.

Tiedotuksen riittämättömyyteen on osaltaan vaikuttanut, että Kemijärven yhteismetsän osakkaille ei ole annettu tietoa vuokrasopimus-neuvotteluista eikä sopimusten teosta. Saadusta palautteesta välittyy näkemys, että tuulipuistojen hankesuunnittelun alkuvaiheesta lähtien hankkeesta vastaavan olisi pitänyt tiedottaa yleisölle (kyläyhdistyksille, metsästysseuroille ja maanomistajille). Näin vaikutusten selvittämisestä olisi kehittynyt vuorovaikutteinen ja luottamusta herättävä prosessi.

Aikataulu

Ohjelmassa esitetty YVA-menettelyn aikataulu on hyvin kireä ja epärealistinen mm. hankesuunnittelun keskeneräisyydestä kuten tie- ja maakaapelointisuunnittelusta, joka edelleen vaikuttaa muinaisjäännösten maastotutkimusten tekemiseen.

Arviointiselostukseen tulisi sisältyä kaikki oleellinen saatavissa oleva tieto meneillään olevista selvityksistä (ilmavalvonnan tutkaselvitys, Etelä-Lapin Rovaniemen seudun ja Itä-Lapin tuulipuistoalueiden selvitys ja valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet – inventointi ja päivitys).

Raportointi

Arviointiohjelma on pääosin asiallisesti oikein kirjoitettu, etenee johdonmukaisesti, mutta mm. nykytilan kuvauksesta käy ilmi yleispiirteisyys, josta tarkat menetelmäkuvaukset ja selvitysajankohdat puuttuvat. Hankealueiden määrän ja kiireellisen aikataulun vaikutus tulee esiin kevään, kesän ja syksyn maastokaudella selvitettävien asioiden puuttumisena kuten kasvillisuutta, pesivää ja muuttavaa linnustoa koskevat selvitykset. Hankkeiden vaikutusta kylien sosiaalisiin vaikutuksiin kuten elinoloihin, yhteisöllisyyteen ja viihtyvyyteen on pääpiirteissään tunnistettu, mutta käytettävät menetelmät on esitetty yleispiirteisesti.

Johtopäätökset

Arviointiohjelmassa olevat puutteet hankekuvauksessa, hankkeen tarpeellisuudessa, kasvillisuusselvityksissä, muuttolintujen muuttoväylissä, asutuksessa, vaikutuksissa elinoloihin ja viihtyvyyteen, vaikutuksissa työllisyyteen, kiinteistö- ja yhteisöverotuloihin ja vaikutukset tuulipuistojen lopettamisen osalta eivät ole sellaisia puutteita arviointiohjelmassa, että niitä ei ole mahdollista ottaa huomioon arviointiselostuksen vaikutusten arviointia laadittaessa ja tarpeellisia lisäselvityksiä tehtäessä.

Lapin ELY-keskus pitää arviointiohjelmaa puutteistaan huolimatta riittävänä.

Arviointiohjelmasta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on lähetetty sähköisesti hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään hankkeesta vastaavalle sekä tiedoksi lausuntojen ja mielipiteiden antajille. Lausunto pidetään nähtävillä Kemijärven kaupungissa sekä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa ja internetissä www.ely-keskus.fi/lappi hakupolkuna Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat YVA-hankkeet > Energian tuotanto > Kemijärven tuulipuistot. Lisäksi lausuntoon voi tutustua Kemijärven kaupunginkirjastossa.

Lausunnon valmisteluun ovat Lapin ELY-keskuksessa osallistuneet Kaija Pekkala, Eira Järviluoma ja Petri Liljaniemi.

Luonnonsuojelupäällikkö

Päivi Lundvall

Ylitarkastaja

Pekka Herva

Suoritemaksu 4 800 €

Maksun määräytyminen Alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista annetun ympäristöministeriön asetuksen (1387/2006) ja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista annetun valtioneuvoston asetuksen (1097/2009) mukaan YVA-laissa tarkoitettua arviointiohjelmasta annettavan yhteysviranomaisen lausunnon maksu on 4 800 euroa.

Liite Maksua koskeva muutoksenhaku hankkeesta vastaavalle

Tiedoksi YVA-konsultti
Ympäristöministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Suomen ympäristökeskus

Lausunnon antaneet ja mielipiteen esittäneet:

Kemijärven kaupunki
Museovirasto
Ilmavoimien Esikunta
Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi / ilmailu
Fingrid Oyj
Koillis-Lapin Sähkö Oy
PVO Alueverkot Oy
Lapin liitto
Lapin aluehallintovirasto
Lapin maakuntamuseo

Lapin luonnonsuojelupiiri
Lapin lintutieteellinen yhdistys ry.
Metsähallitus Lapin luontopalvelut
Kemijärven yhteismetsän osakaskunta
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki
Kemijärven riistanhoitoyhdistys
Paliskuntain yhdistys
Hirvasniemen paliskunta
Pyhä - Kallion paliskunta
Sallan paliskunta
Joutsijärven kyläyhdistys ry.
Räisälän kyläyhdistys ry.
Ryti - Lehtolan kyläseura ry.
Luusuan kyläseura ry.
Luusuan Erämiehet
Oinas - Kalkiainen kyläyhdistys
Sallan kunta
Niemelä Veikko
Kivilahti Hannu
Ollakka Oiva
Kerkelä Ahti
Sipovaara Liisa
Sipovaara Kari
Ruokamo Anita
Pasma Eira
Ämmälä Elli & kumppanit
Kerkelä Teppo
Rosa Venäläinen ja Pekka Pernu